

Η ΑΛΙΣ ἔφτασε πρώτη· μὰ τὴ στιγμὴ πού στάθηκε μπροστὰ στὴν ἐξώπορτα, διαπίστωσε ὅτι εἶχε ξεχάσει τὸ κλειδί της. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦ ταξί τους, πού ξεμάκραινε ἀργὰ βουίζοντας σὰν ζουζούνη ἀνάμεσα στοὺς λόφους, τίποτα δὲν ἀκουγόταν στὴν ἡσυχία τοῦ ἀπογεύματος — μέχρι νὰ συνηθίσουν τ' ἀφτιά τους σὲ ἤχους ἄλλους: στὸ κελαρυστὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ στὸ βάθος τοῦ κήπου, στὰ θροίσματα στοὺς θάμνους καὶ στὰ χόρτα. Τὸ ἀπόγευμα τουλάχιστον ἦταν εὐχάριστα ζεστό, ἡ λιακάδα του μαλάκωνε καὶ γλύκαινε χάρη στὰ σύννεφα τῆς γύρης καὶ τῶν μικροσκοπικῶν σπόρων καὶ τῶν διάφανων σχεδὸν ἐντόμων· τὸ φῶς ἔτρεμε στὸ χορτάρι, κάτω ἀπὸ τὴ σημύδα χόρευαν οἱ μικρὲς σκιὲς τῶν φύλλων, μπερδεύοντας τοὺς κύκλους τους. Ψάχνοντας τὴν τσάντα της ἡ Ἄλις πῆρε τὸ γελαστὸ ὕφος τῆς ξεχασιάρας πού δὲν διστάζει νὰ κοροϊδέψει τὸν ἑαυτὸ της. Ἦταν ἀδιόρθωτη μὲ τὰ κλειδιά. Εἶχε ἔρθει μ' ἓναν νεαρό, πού ἦταν ὁ γιὸς τοῦ πρώην φίλου της, καὶ στὸ τρένο τὴν εἶχε ἀπασχολήσει τὸ ἐρώτημα σὲ ποιὸ στάδιο τῆς ζωῆς βρισκόταν, τί θὰ σκέφτονταν ἄραγε οἱ ἄνθρωποι πού τοὺς ἔβλεπαν, ὅτι ὁ Κασίμ ἦταν ὁ ἐραστής της ἢ ὁ γιὸς της; — ἐνῶ δὲν ἦταν οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο. Στὸ μεταξὺ ἐκεῖνος ἀπομακρύνθηκε, προχώρησε πρὸς τὸ πίσω μέρος τοῦ σπιτιοῦ χωρὶς νὰ πεῖ τίποτα, καὶ ἡ Ἄλις σκέφτηκε ὅτι

αὐτὴ ἢ ἀτυχία μὲ τὰ κλειδιά εἶχε τσαλακώσει τὴν ἐκτίμησή του γι' αὐτήν, ὅτι εἶχε βαρεθεῖ κιόλας. Ἦταν στὴν ἐξοχή, στὴ μέση τοῦ πουθενά, τρόπο νὰ γυρίσουν πίσω δὲν εἶχαν. Τὸ σπίτι βρισκόταν πίσω ἀπὸ μιὰ συστάδα σπιτιῶν, σ' ἓνα ἀδιέξοδο ὅπου δὲν ὑπῆρχε οὔτε καφὲ οὔτε πάμπ οὔτε μαγαζὶ κανένα νὰ περάσουν τὴν ὥρα τους.

Ξαφνικὰ ἔνιωσε θυμωμένη μὲ τὸν Κασίμ καὶ προσπάθησε νὰ κρύψει τὸ θυμὸ της πίσω ἀπὸ ἓνα χαμόγελο. Μετάνιωने τώρα ποὺ τὸν εἶχε πάρει μαζί της. Ἦταν μιὰ ἀπερίσκεπτη πρόσκληση, ἢ ἔμπνευση μιᾶς στιγμῆς ποὺ ἔνιωθε γενναϊόδωρη, ἔχοντας αὐτὸ τὸ μέρος νὰ προσφέρει· δὲν περίμενε ὅτι ὁ Κασίμ θὰ ἔπαιρνε τὰ λόγια της τοῖς μετρητοῖς καὶ ἔνιωσε κολακευμένη ὅταν ἐκεῖνος τὸ ἔκανε. Ἄλλὰ ἂν ἦταν μόνη της τώρα, τὸ θέμα μὲ τὰ κλειδιά δὲν θὰ τὴν πείραζε. Θὰ τὸ θεωροῦσε ἴσως καὶ εὐτύχημα κατὰ κάποιον τρόπο, ἀφοῦ θὰ τὴν ἀνάγκαζε νὰ περιμένει ἀπέξω, ἐμποδίζοντάς τὴν νὰ μπεῖ πρώτη αὐτὴ καὶ νὰ ἐτοιμάσει τὸ σπίτι γιὰ τοὺς ἄλλους. Θὰ μπορούσε νὰ καθίσει στὸ χορτάρι, νὰ ξαπλώσει στὴ λιακάδα. Νὰ ξεχάσει τὴν αἰώνια ἐπαγρύπνησή της καὶ νὰ βυθιστεῖ ἐδῶ, σ' αὐτὸ εἰδικὰ τὸ μέρος, στὸ Κίνγκτον, σὲ βαθὺ ὕπνο — ὕπνο ἀληθινό, τὸν ὕπνο ποὺ πάντα λαχταροῦσε καὶ ποτὲ δὲν χόρταινε. Ἡ Ἄλις ἦταν σαράντα ἔξι, μελαχρινή, ἀπαλή, σὲ ἐγρήγορση πάντα, ἀλλὰ κάπως ἀπροσδιόριστη — σὰν νὰ ἴταν διαφορετικὰ πρόσωπα σὲ διαφορετικὲς φωτογραφίες. Ἡ σύνθετη προσωπικότητά της δὲν εἶχε ξεκάθαρες γραμμές, σὰν νὰ τραβοῦσε ταυτόχρονα πρὸς διάφορες κατευθύνσεις, σὰν τὰ φῖνα μαλλιά της, ποὺ κάποιος ἄντρας εἶχε πεῖ κάποτε ὅτι εἶχαν τὸ χροῶμα τοῦ δαμάσκηνου· ἦταν λεπτὰ καὶ καστανὰ

σκοῦρα, σὰν τὴν ψίχα τοῦ δαμάσκηου, κι ἔπεφταν μαλακά, σπαστὰ ὡς τοὺς ὠμούς της.

Τὸ σπίτι ἦταν ἓνας ἄσπρος διώροφος κύβος στὴ μέση τοῦ κήπου, μὲ μπαλκονόπορτες καὶ βεράντα στὸ πίσω μέρος, καὶ μιὰ πελούζα ποὺ κατηφόριζε ὡς τὸ ρυάκι. Οἱ τοῖχοι στὸ ἐσωτερικό του ἦταν λεκιασμένοι ἀπὸ τὴν ὑγρασία, κεντρικὴ θέρμανση δὲν εἶχε καὶ τὰ ταβάνια ἔσταζαν. Στις πρασινισμένες χοντρές πλάκες τῆς γερτῆς σκεπῆς ξεχώριζαν ἀκόμα τὰ σημάδια ἀπὸ τὸ μυστρί τῶν χτιστάδων ποὺ τὶς εἶχαν συναρμόσει διακόσια χρόνια πρὶν. Ἡ Ἄλις καὶ ὁ Κασίμ κοίταζαν ἀπὸ τὶς μπαλκονόπορτες μέσα: τὸ ἐσωτερικὸ ἔμοιαζε μὲ σκηνικὸ ἄλλου κόσμου, λὲς κι ἡ ἡσυχία του ἐγκυμονοῦσε σημασία, σὰν εἶδωλο δωματίου σὲ καθρέφτη. Στὰ δωμάτια ἦταν ἀκόμα τὰ ἐπιπλα τοῦ παπποῦ καὶ τῆς γιαγιᾶς της: ἡ ταπετσαρία τοῦ τοίχου φάνταζε ἀσημένια πίσω ἀπὸ τὶς λεπτοφτιαγμένες καρέκλες, κόντρα στὴ μαύρη λάκα τοῦ ὄρθιου πιάνου, τὸ σεκρετέρ. Οἱ πίνακες μὲ τὰ κάδρα τους ἔμοιαζαν μικρὲς σκοτεινὲς τρύπες στὴν ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου. Ἡ Ἄλις εἶχε πεῖ στὴν ψυχολόγο της ὅτι τὸ ἔβλεπε συνέχεια στὸν ὕπνο της αὐτὸ τὸ σπίτι. Τὰ ὑπόλοιπα σπίτια τῆς ζωῆς της ἔμοιαζαν σὲ σύγκριση μ' αὐτὸ ἀπλὰ σκηνικὰ γιὰ περιορισμένο ἀριθμὸ παραστάσεων.

Τὸν Κασίμ δὲν τὸν ἔνοιαζε ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ μποῦνε μέσα: μιὰ ἀόριστη ἐνόχληση ἔνιωσε μόνο, ποὺ ἡ Ἄλις εἶχε κάνει τὴν γκάφα μὲ τὸ κλειδί. Ἔτσι κι ἀλλιῶς δὲν ἦταν σίγουρος πόσο θὰ ἔμενε, εἶχε ἔρθει μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ξεφύγει λίγο ἀπὸ τὴ μαμά του, ποὺ ἀνησυχοῦσε βλέποντάς τον νὰ μὴ μελετάει — στὸ τέλος τοῦ

πρώτου χρόνου τῶν σπουδῶν του εἶχε ἤδη βαρεθεῖ. Τοῦ φάνηκε πὼς ἡ μυρωδιά τῆς μούχλας καὶ τῆς κλεισούρας περνοῦσε τὰ τζάμια καὶ ἔφτανε στὰ ρουθούνια του· τὸ χαλί ἦταν ξεθωριασμένο καὶ τριμμένο ἐκεῖ πού τὸ χτυποῦσε ὁ ἥλιος. Ὅταν βρῆκε ἓνα παλιὸ ἀλλὰ συμπαθητικὸ γκριζο Ρενὸ παρκαρισμένο στὸ πλακόστρωτο δίπλα στὶς ἀποθῆκες, φώναξε τὴν Ἄλις. Ἡ Ἄλις δὲν ὀδηγοῦσε καὶ ὅλα τ' αὐτοκίνητα τῆς φαίνονταν ἴδια — κοιτάζοντας, ὡστόσο, μέσα σ' αὐτὸ τὸ Ρενὸ μάντεψε πὼς ἦταν τῆς Χάριετ, τῆς μεγάλης της ἀδερφῆς. Στὸ πίσω κάθισμα εἶχε ἓνα κουτὶ μὲ χάρτες καὶ δίπλα του, πάνω σὲ μιὰ διπλωμένη ἐφημερίδα, ἓνα ζευγάρι παπούτσια, τὸ ἓνα δίπλα στὸ ἄλλο, μὲ μιὰ ριγὲ κάλτσα χωμένη στὸ καθένα.

«Ξέρω τί ἔκανε», εἶπε. «Εἶμαι σίγουρη: ἔφτασε, ἄφησε τὸ αὐτοκίνητο καὶ ἔφυγε ἀμέσως, νὰ κάνει ἓναν περίπατο πρὶν ἔρθουν οἱ ὑπόλοιποι. Τέτοιος ἄνθρωπος εἶναι. Ἀγαπάει τὴ φύση καὶ ἐπικοινωνεῖ μαζί της σὲ φιλοσοφικὸ ἐπίπεδο. Ἐμένα μὲ θεωρεῖ ἐπιτόλαιη».

Αὐτὴ ἡ ματιὰ στὸν τακτοποιημένο ἰδιωτικὸ χῶρο τῆς ἀδερφῆς της, στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ αὐτοκινήτου της, ἔκανε τὴ Χάριετ τρωτὴ καὶ εὐάλωτη στὰ μάτια τῆς Ἄλις: τὴ συγκίνησε καὶ τὴν ἐκνεύρισε ταυτόχρονα.

«Μπορεῖ νὰ ζέχασε καὶ ἡ ἀδερφή σου τὰ κλειδιά της».

«Ἡ Χάριετ δὲν ἔχει ξεχάσει ποτὲ τίποτα. Ποτὲ στὴ ζώῃ της».

Μὴν μπορώντας νὰ μποῦνε στὸ σπίτι, ἡ Ἄλις ἔνιωσε ὑποχρεωμένη νὰ συνεχίσει νὰ δείχνει διάφορα στὸν Κασίμ. Ἀπὸ ἓνα μικρὸ ἄνοιγμα τοῦ πέτρινου φράχτη στὸ βάθος τοῦ κήπου τὸν ὀδήγησε στὸ προαύλιο τῆς ἐκκλησίας. Ὁ παππούς της ἦταν ὁ ἐφημέριος ἐδῶ. Σπίτι

κι ἐκκλησία ἔστεκαν δίπλα δίπλα στὸ ψήλωμα τῆς βαθιᾶς κοιλάδας. Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τους γεράκια ἔκοβαν ἀργὰ κύκλους στὸν ἀέρα. Ὁ παλιὸς κοντόχοντρος πύργος τοῦ καμπαναριοῦ, τυφλὸς δίχως παράθυρα, ἔμοιαζε μπηγμένος στὸ κόκκινο χῶμα. Ὁ σηκὸς τοῦ ναοῦ, ἀντίθετα, ἔμοιαζε φτιαγμένος ἀπὸ παράθυρα βαλμένα στὴ σειρά, καὶ τὰ παλιὰ διάφανα τζάμια τους ἔκαναν τοὺς πέτρινοὺς τοίχους δίπλα τους νὰ φαντάζουν ἀνάλαφροι — τὸ βλέμμα περνοῦσε κι ἔβλεπε τὸ πράσινο τῶν δέντρων ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς ἐκκλησίας. Στὸ κοιμητήριό τὸ χῶμα ἦταν τόσο σκαμμένο κι ἀνακατεμένο ἀπὸ τὰ πολλὰ μνήματα, ποὺ ἔμοιαζε μὲ τρικυμισμένη θάλασσα· καὶ στὴ μιὰ μεριὰ του τό ᾗχαν πνίξει τὰ σφαλάγκαθα καὶ τὰ λάπαθα. Ἡ ταφόπλακα τοῦ παπποῦ καὶ τῆς γιαγιᾶς της, ἀπὸ κόκκινο γρανίτη, γυάλιζε ἀκόμα σὰν καινούργια μετὰ ἀπὸ ἓνα τέταρτο τοῦ αἰώνα. Ὁ παπποὺς της ἦταν ἄνθρωπος πολὺ πιστός, εἶπε ἡ Ἄλις: πίστευε στὰ λιβανιστήρια, πίστευε στὴ Βίβλο τοῦ Βασιλέως Ἰακώβου, πίστευε στὴν Κόλαση, στὴν ἀληθινὴ Κόλαση, σ' ἓνα τρομερὰ πολὺπλοκο καὶ σύνθετο εἶδος Κόλασης.

«Ἦταν πολὺ μορφωμένος ἄνθρωπος, καὶ ποιητής. Γνωστὸς ποιητής».

Ὁ Κασίμ σπούδαζε οἰκονομικά, ἡ ποίηση τὸν ἄφηνε ἀδιάφορο — ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκονομικά μᾶλλον ἀδιάφορο τὸν ἄφηναν κι αὐτά. Μὲ βῆμα ἀργὸ ἀκολουθοῦσε τὴν Ἄλις ἀνάμεσα στὰ μνήματα, μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, ἀκούγοντάς την χωρὶς ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Ἡ Ἄλις μιλοῦσε πολὺ, πάντα μιλοῦσε πολὺ. Ὁ Κασίμ ἦταν πολὺ ψηλὸς καὶ πολὺ ἀδύνατος, εἶχε δέρμα μελαψὸ καὶ μακριὰ μύτη, λεπτὴ σὰν ξυράφι· τὰ

μαῦρα μάτια του μὲ τοὺς σκούρους κύκλους καὶ τὰ κοκκινισμένα, μενεξεδιὰ σχεδὸν βλέφαρα εἶχαν ὄψη μελαγχολική. Τὰ κορακάτα μαῦρα του μαλλιά ἦταν πολὺ πυκνά. Ἦταν πέρα γιὰ πέρα Ἄγγλος, κι ἦταν ὀλοφάνερα καὶ κάτι ἄλλο: ὁ παππούς του ἀπὸ τὴ μεριά τοῦ πατέρα του, δικαστῆς ἀπὸ τὸ Παντζάμπ τοῦ Πακιστάν, εἶχε παντρευτεῖ μιὰ Ἀγγλίδα μυθιστοριογράφο. Ὁ γάμος τους δὲν εἶχε κρατήσῃ πολὺν καιρό. Ἡ Ἄλις τώρα ἀνησυχοῦσε μήπως ὁ Κασίμ βρεῖ τὴν ἐγγλέζικη ἐξοχὴ βαρετή, πράγμα ποὺ δὲν τῆς εἶχε περάσει ἀπὸ τὸ μυαλὸ στὸ Λονδίνο, ὅταν τὸν εἶχε καλέσει. Αὐτὸ ποὺ τῆς ἴδιας τῆς ἄρεσε περισσότερο ἀπὸ καθετὶ ἄλλο στὸ Κίνγκτον ἦταν νὰ μὴν κάνει τίποτα — διάβαζε καὶ κοιμόταν, ἔτσι περνοῦσε τὶς ὥρες της. Μὰ τώρα ποὺ ἦταν ἐδῶ ἦταν ὀλοφάνερο ὅτι αὐτὰ δὲν θὰ ἔταν ἀρκετὰ γιὰ τὸν Κασίμ κι ἐνίωσε νὰ λυγίζει κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης νὰ τὸν διασκεδάσει. Κι ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἦταν νέος κι αὐτὴ σαράντα ἔξι, φοβόταν ὅτι δὲν θὰ κατάφερνε νὰ κεντρίσει τὸ ἐνδιαφέρον του· ἂν δὲν τοῦ ἄρεσε ἐδῶ, αὐτὸ θὰ τὴν τσάκιζε. Ἡ Ἄλις εἶχε ἀρχίσει νὰ χάνει τὴν ὁμορφιά της κι αὐτὸ τὴ στενοχωροῦσε καὶ τὴ βάραινε ἀφάνταστα. Σ' ὅλη της τὴ ζωὴ πίστευε πῶς ὅση δύναμη εἶχε, τὴ χρωστοῦσε στὴν προσωπικότητα καὶ στὴν ἐξυπνάδα της. Γιατὶ τὴν ὁμορφιά της τὴ θεωροῦσε πάντα δεδομένη.

Ἡ Φράν — ἡ ἄλλη ἀδερφή τῆς Ἄλις, ἡ μικρότερη ἀπὸ τὰ τέσσερα ἀδέρφια — ἦταν ἡ ἐπόμενη ποὺ ἔφτασε, μαζὶ μὲ τὰ παιδιὰ της, τὴν Ἄιβι καὶ τὸν Ἄρθουρ, ἐννιά καὶ ἔξι χρονῶν. Τὸ ταξίδι ἦταν ἀπαίσιον, πολλὴ κίνηση στὸ δρόμο, καὶ ἡ Ἄιβι ὅλο ζαλιζόταν. Σ' ὅλη τὴ δια-

δρομή κρατούσε μιὰ πλαστική λεκανίτσα στὰ γόνατά της. Τὸ πρόσωπό της — τὸ λεπτὸ σφιγμένο στόμα της, οἱ κοφτερὲς ἄκρες τῆς μύτης καὶ τοῦ σαγονιοῦ της, τὸ ψηλὸ μέτωπο — ἔδειχνε θεατρικὰ χλομὸ καὶ τραβηγμένο πίσω ἀπὸ τὶς φακίδες της. Τὰ παιδιά, καθὼς βγῆκαν ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο καὶ προχώρησαν πρὸς τὸ βάθος τοῦ κήπου περνώντας κάτω ἀπὸ μιὰ παλιὰ πέτρινη ἀψίδα κρυμμένη τελείως ἀπὸ μιὰ γέρικη ἄσπρη ἀναρριχώμενη τριανταφυλλιά, ἦταν ἴδια μὲ φιγοῦρες ἀπὸ παλιομοδίτικο θεατρικὸ ἔργο: ἡ Ἄιβι μὲ μακριὰ καὶ φαρδιὰ βικτοριανὴ φούστα ἀπὸ μεταξωτὸ σὲ χρῶμα χακὶ καὶ ἀποπάνω μπλουζάκι μὲ ρόζ παγιέτες. Συνήθως ἔπλαθε φανταστικούς κόσμους καὶ ἐκεῖ ταξίδευε μὲ τὸ μυαλό της. Οἱ ἱστορίες της δὲν εἶχαν πλοκή, δράση, γεγονότα: ἦταν ὅλο ἀτμόσφαιρα — καὶ τὸ Κίνγκτον τῆς ἄρεσε, ἐπειδὴ ἐδῶ ἡ ἔσωτερικὴ της ζωὴ ἔμοιαζε ν' ἀκουμπάει, νὰ κολάει, νὰ ταιριάζει ἀπόλυτα μὲ τὸν ἔξω κόσμο. Προχωρώντας ἀνάμεσα στὰ χορτάρια, προχωροῦσε μέσα στ' ὄνειρό της: τὸ παλιὸ σπίτι νανουρισμένο ἀπὸ τὴ λιακάδα, μὲ τὶς μπαλκονόπορτες του κάτω ἀπὸ τὰ μεταλλικὰ ὑπόστεγα φορτωμένα κισσό, θὰ μπορούσε νὰ εἶναι τὸ φόντο ὅποιασδήποτε σκηνῆς, ποιητικῆς, μεγάλοπρεπης ἢ τραγικῆς.

Ὁ Ἄρθουρ φοροῦσε συνηθισμένο σορτσάκι καὶ μπλουζάκι, ἀλλὰ ἦταν μικροκαμωμένος καὶ ἀδύνατος, στοὺς κροτάφους του διακρίνονταν μελανὲς φλεβίτσες κάτω ἀπὸ τὸ σχεδὸν διάφανο δέρμα του: ἔμοιαζε βγαλμένος ἀπὸ κάποια ἱστορία τῆς ἀδερφῆς του, πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο ἐκείνη. Ἡ Φρὰν δὲν ἦταν καθόλου συναισθηματικὸς καὶ εὐαίσθητος τύπος: ἀλλὰ δὲν ἄντεχε νὰ κόψει τὰ μετα-

ξένια κατάξανθα μαλλάκια του Ἄρθουρ, πού ἔφταναν ὡς κάτω ἀπὸ τοὺς ὤμους του. Ἡ ἴδια ἢ Φράν εἶχε γεροδεμένο καὶ σφιχτὸ κορμί, φακίδες καὶ ἀνοιχτοκάστανα μαλλιά κομμένα κοντὰ καρέ. Τὸ πράσινο κοντὸ μπλουζάκι της ἀγκάλιαζε σφιχτὰ τὸ στῆθος καὶ τὸ στομάχι της.

«Δόξα τῷ Θεῷ, ἤρθατε», φώναξε ἡ Ἄλις περνώντας ἀπὸ τὸ μικρὸ ἀνοιγμα τοῦ φράχτη πού ὀδηγοῦσε ἀπὸ τὸ προαύλιο τῆς ἐκκλησίας στὸν κῆπο. «Ἐέχασα τὰ κλειδιά μου!»

«Ζαλίστηκα τρομερὰ στὸ δρόμο», ἀνακοίνωσε ἡ Ἄιβι. «Κόντεψα νὰ κάνω ἐμετό».

«Νὰ ἦσουν ἀπὸ μιὰ μεριά νὰ τὴν ἀκουγες, θὰ νόμιζες ὅτι πέθαινε. Δὲν ἔχει κλειδιά ἢ Χάριετ; Τὸ αὐτοκίνητό της εἶν' ἐδῶ».

«Τὸ αὐτοκίνητο ἦταν ἐδῶ ὅταν φτάσαμε. Σίγουρα πῆγε περίπατο».

«Ἄ, καλὰ. Καλὰ πού εἶσ' ἐδῶ. Χρειάζομαι βοήθεια μὲ τὰ ψώνια. Μιὰ χαρὰ εἶσαι. Πολὺ λεπτή! Σὲ ζηλεύω».

Κοίταξε μὲ θαυμασμό τὸ ἄσπρο φουστάνι μὲ τὰ ἐμπριμέ μπλὲ λουλούδια πού φοροῦσε ἡ ἀδερφή της· τὸ μαύρισμά της· τὰ βαμμένα νύχια τῶν ποδιῶν της· τὰ λεπτὰ κομψὰ πέδιλα. «Μακάρι νὰ εἶχα καὶ ἐγὼ καιρὸ γιὰ τέτοια πράγματα».

Ἡ Ἄλις εἶπε ὅτι ἐνιωθε τύψεις πού ἡ Φράν εἶχε ἀναγκαστεῖ νὰ κάνει ὅλα τὰ ψώνια. Ἀλλὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ τὰ φέρει ἡ ἴδια μὲ τὸ τρένο. Κι οὔτε μποροῦσαν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Ρόλαντ νὰ τ' ἀναλάβει, ἀφοῦ δὲν εἶχαν γνωρίσει ἀκόμα τὴν καινούργια του γυναίκα... Ὅσο γιὰ τὴ Χάριετ, θὰ ψώνιζε μὲ τὸ σταγονόμετρο. Ἡ Φράν τὴ διαβεβαίωσε ὅτι ἡ ἴδια δὲν εἶχε ψωνίσει καθόλου μὲ

τὸ σταγονόμετρο· τῆς Χάριет θὰ τῆς ἐρχότανε κόλπος ὅταν θὰ μοιράζονταν ἀργότερα τὸ λογαριασμό. Γονατίζοντας στὸ σκληρὸ κοντὸ γρασίδι ἡ Ἄλις ἀγκάλιασε τὰ παιδιά: ἡ Ἄιβι κρατήθηκε ἀκίνητη, παίρνοντας ἀδέξια τὴν πόζα τῆς ἄρρωστης ποῦ μὲ τὸ ζόρι καὶ μόλις συνέρχεται· ὁ Ἄρθουρ ἔγειρε πρὸς τὸ φιλί της, γιατί τοῦ ἄρεσε ἡ μοσχομυριστὴ κι ἀπαλὴ ζεστασιὰ τῶν γυναικῶν. Ὁ γείτονας ποῦ φρόντιζε τὸν κῆπο τους εἶχε κουρέψει τὸ γκαζὸν καὶ τὰ κομμένα χόρτα σκόρπια παντοῦ εἶχαν ἀρχίσει νὰ κιτρινίζουν καὶ νὰ ξεραίνονται, ἀναδίνοντας τῇ γλυκιὰ μυρωδιὰ τῆς σήψης. Ἡ Φράν θυμῆθηκε ὅτι εἶχαν ἀφημένο ἓνα κλειδὶ στὴν ἀποθήκη.

«Ἄ, δὲν πειράζει», εἶπε ἡ Ἄλις. «Κάναμε μιὰ βόλτα στὰ μνήματα».

«Ἐχεις κάποιον μαζί σου;»

Ἦταν ἀπόλυτα σίγουρη πῶς τὸ εἶχε ἀναφέρει, πῶς τὸ εἶχε πεῖ ὅτι θὰ ἔφερνε μαζί της τὸν Κασίμ.

«Τὸν γιὸ τοῦ Ντάνι. Θὰ σ' ἄρесе. Τὸν ἄφησα βυθισμένο στὶς σκέψεις του ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία».

«Μά, Ἄλις! Ἐσὺ ἤσουν αὐτὴ ποῦ ἐπέμενε: μόνο ἡ οἰκογένεια».

«Ἐ, ὁ Κασίμ εἶναι τῆς οἰκογένειας — σχεδόν! Τὸν ἔχεις γνωρίσει — δὲν θυμᾶσαι; Ὅταν ἦταν μικρὸ καὶ ὁμορφο ἀγόρι. Περίπου χτές, δηλαδή. Τώρα εἶναι ἓνας ὁμορφος νέος ἄντρας — δὲν εἶναι τρομακτικὸ αὐτό;»

«Δὲν ἀνέφερες ὅτι θὰ τὸν ἔφερνες», εἶπε ἡ Φράν.

«Κι ὁ Τζέφ; Ποῦ εἶναι ὁ Τζέφ;»

Ἡ Φράν στάθηκε — κι ἐκεῖνη ἡ στιγμή τῆς ἀκινήσιαις ἦταν τὸ ἴδιο θεατρικὴ καὶ δραματικὴ μὲ τίς κινήσεις τῆς κόρης της. Ὅσο ἀόριστη ἦταν ἡ Ἄλις, τόσο

ἀποφασιστική ήταν ἡ Φράν. Τὰ μικρὰ μάτια της καὶ τὸ ζωηρὸ της βλέμμα ἔδιναν τὴν ἐντύπωση πὼς ὅλη της ἡ ἐγρήγορη ἦταν μαζεμένη ἐκεῖ, στὴν ἐπιφάνεια, ὅτι δὲν ἔκρυβε τίποτα.

«Μάντεψε. Τελευταία στιγμή κάτι προέκυψε. Καὶ ὁ Τζέφ δὲν μπόρεσε νὰ ἔρθει».

«Φράν! Τί εἶν' αὐτὰ πού λές; Νόμιζα ὅτι αὐτὴ τὴ φορά τὸ ὑποσχέθηκε».

«Πράγματι, τὸ ὑποσχέθηκε. Ἄλλὰ εἶναι μαλάκας».

Ὁ Τζέφ προφασίστηκε πὼς τὸ εἶχε ξεχάσει, εἶπε ἡ Φράν. Κι ἄς τὸ εἶχαν κανονίσει πρὶν ἀπὸ μῆνες. Καὶ εἶχε κανονίσει ἐμφανίσεις γιὰ ὅλο τὸ διάστημα πού ἤθελαν νὰ λείψουν, χωρὶς νὰ τῆς τὸ πεῖ· θὰ προσπαθοῦσε, τῆς εἶχε πεῖ, νὰ ἀκυρώσει κάποιες, γιὰ νὰ τοῦ βγοῦν ἴσως δυὸ-τρεῖς μέρες νὰ ἔρθει. Δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ μπεῖ στὸν κόπο, τοῦ εἶχε ἀπαντήσει. Ἡ Ἄλις ἐξέφρασε τὴν ἀποδοκιμασία της καὶ τὴ συμπόνια της γιὰ τὴν ἀδερφή της, ἀλλὰ ἤπια — διότι ἄλλες φορές πού εἶχε τολμήσει νὰ ἐπικρίνει τὸν Τζέφ, ἡ Φράν εἶχε πειραχτεῖ κι εἶχε ἀρχίσει νὰ τὸν ὑπερασπίζεται. Καὶ ἡ Ἄλις τὸν συμπαθοῦσε στ' ἀλήθεια, λυπόταν πού δὲν εἶχε ἔρθει. Αὐτὸ δὲν ἦταν παρὰ τὸ κερασάκι στὴν τούρτα, συνέχισε τὴν κουβέντα ἡ Φράν χαμηλώνοντας τὴ φωνή της γιὰ νὰ μὴν ἀκούσουν τὰ παιδιά. «Ὅλα εἶχαν τελειώσει μὲ τὸν Τζέφ, δὲν μπορούσε νὰ συνεχίσει, ἐπέμεινε· τὸ ποτήρι εἶχε ξεχειλίσει. Ἡ Ἄλις τὸ εἶχε ξανακούσει κι αὐτό.

Ἡ Φράν ξεκλείδωσε τὴν μπροστινὴ πόρτα καὶ οἱ δυὸ ἀδερφὲς στάθηκαν γιὰ μιὰ στιγμή δισταζόντας στὴν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ, ξαναφέροντας στὸ μυαλό τους ὅ,τι εἶχαν ξεχάσει στὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας τους — τὴ μυ-

ρωδιά τοῦ κλεισμένου, φυλακισμένου ἀέρα, τὸ παράπνομο τοῦ μισόφωτου στὸ διάδρομο μὲ τὰ γκρίζα κι ἄσπρα πλακάκια καὶ τὸ τριμμένο, στενόμακρο χαλί του μὲ τὸ ξεθωριασμένο λερὸ κόκκινο χρῶμα του. Χρειάζονταν πάντα μιὰ στιγμή προσαρμογῆς, μέχρι νὰ κουμπώσει αὐτὴ ἢ παλιὰ καὶ φτωχικὴ πραγματικότητα στὶς δικές τους ὑπερβολικὰ αἰσιόδοξες εἰκόνες καὶ προσδοκίες. Ἡ Φρὰν πῆγε τὰ ψώνια στὴν κουζίνα κι ἄρχισε νὰ τὰ τακτοποιεῖ. Ἡ κουζίνα ἦταν τὸ λιγότερο ὁμορφο δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ, ἀπαράλλαχτη ἀπὸ τὴ δεκαετία τοῦ ἐβδομήντα, ὅταν κυρίευσε τὴ γαϊγιά τους μιὰ διάθεση ἀνακαίνισης κι ἔφτιαξε ξύλινα ἐντοιχισμένα ντουλάπια, ἀλλάζοντας ταυτόχρονα τὸ νεροχύτη καὶ τὴν ἠλεκτρικὴ κουζίνα. Εὐτυχῶς εἶχε κρατήσει τὸν μεγάλο κομὸ ποῦ ἔπιανε ὀλόκληρο τὸν ἕναν τοῖχο. Κατσαρόλια καὶ λεκάνες σὲ κάποια ντουλάπια εἶχαν μαυρίσει ἀπὸ τὴν ὑγρασία καὶ κολλοῦσαν ἀπὸ τὶς ἀραχνιές. Καὶ πάντα ἔβρισκαν ποντικοκούραδα. Καθὼς ἡ κουζίνα βρισκόταν ἀνάμεσα στὴν τραπεζαρία, ποῦ ἦταν στὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ, καὶ στὸ μακρόστενο καθημερινὸ δωμάτιο, ποῦ ἔπιανε ὅλη τὴ νότια πλευρὰ τοῦ σπιτιοῦ, ἦταν σκοτεινὴ, μ' ἕνα λαμπτήρα νέον στὴ μέση κι ἕνα παράθυρο ποῦ ἔβλεπε στὸ πλυσταριὸ καὶ στὶς ἀποθήκες.

Ἡ πρώην τοῦ ἀδερφοῦ τους τοῦ Ρόλαντ, ἡ Βάλερι —ποῦ ἦταν ἡ δεύτερη γυναίκα του—, περνοῦσε τὶς ὥρες της στὸ Κίνγκτον περιγράφοντας πολλὰ καὶ διάφορα σχέδια ἀνακαίνισης, ἀν καὶ διαρκῶς τοὺς ἔλεγε πόσο πολὺ τῆς ἄρεσε καὶ τοὺς διαβεβαίωνε ὅτι τὸ λάτρευε. Ἐπρεπε νὰ φτιάξουν καινούργια κουζίνα, ἔλεγε, ποῦ νὰ βγαίνει στὸν κῆπο· νὰ βάλουν κεντρικὴ θέρμανση· νὰ κάνουν

δεύτερο και τρίτο μπάνιο. "Όλοι συμφωνούσαν μαζί της, αλλά τίποτα δὲν ἄλλαζε." Ἐτσι κι ἄλλιῶς δὲν ὑπῆρχαν χρήματα.

Ἡ Ἄιβι βολεύτηκε δίπλα στὸν Κασίμ, πού ἦταν ξαπλωμένος στὸ παχὺ χορτάρι τοῦ νεκροταφείου μὲ τὰ μάτια του κλειστά. Τέντωσε τὰ πόδια της δίπλα στὰ δικά του, τακτοποίησε τὴ μακριά, φαρδιά της φούστα ἔτσι πού νὰ φαίνονται μόνο τὰ καστόρινα μποτάκια της, δυὸ μαῦρα θαυμαστικά, κάτω ἀπὸ τὸν ποδόγυρό της. Στηριγμένη στὸν ἀγκώνα της, γέρνοντας σοβαρὰ ἀπὸ πάνω του, πέρασε ὅλο τὸ συνηθισμένο της ρεπερτόριο —τὸ σχολεῖο, τὸν Ἄρθουρ, τοὺς Βικτοριανούς, τὰ φαγητὰ πού δὲν τῆς ἄρεσαν— δοκιμάζοντας τί θὰ τὸν ἐνδιέφερε. Χωρὶς ν' ἀνοίξει τὰ μάτια του ὁ Κασίμ ἔψαξε στὶς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ του τὰ σιγάρα κι ὕστερα τὸν ἀναπτῆρα του. Ἡ Ἄιβι παρακολούθησε τὴν τελετουργία τῆς φλόγας καὶ τῆς πρώτης βαθιᾶς ρουφηξιᾶς μὲ ἐνδιαφέρον καὶ σέβας.

«Πρόσεχε», εἶπε. «Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ πάρει φωτιὰ αὐτὸ τὸ ξερὸ χορτάρι».

Ἄνοιξε τὸ ἓνα του μάτι, τὴν κοίταξε, τὸ ξανάκλεισε.

«Τῆς μαμαῶς μου δὲν τῆς ἀρέσει τὸ κάπνισμα. Λέει ὅτι προκαλεῖ καρκίνο».

«Πῶς τῆς ἤρθε αὐτὸ πάλι;»

Ἡ ἄνεση τοῦ Κασίμ δὲν ἀποθάρρυνε τὴν Ἄιβι — ἀντίθετα, εἶχε ἀρχίσει νὰ τὴν ἐντυπωσιάζει. Σκέφτηκε πὼς ἦταν ὁ καινούργιος φίλος τῆς θείας Ἄλις, κι ἴσως ὁ καλύτερος μέχρι τώρα. Τὰ φερσίματα τῶν ἐνηλίκων πρὸς τὰ παιδιὰ, σκέφτηκε ἡ Ἄιβι, ἦταν φιλτραρισμένα καὶ λογοκριμένα, ἔτσι ὥστε νὰ εἶναι κατάλληλα γιὰ παι-

διά — παράδειγμα τὸ κάπνισμα: ἤξερε ὅτι ὁ μπαμπάς της κάπνιζε, ἀλλὰ ὄχι ὅταν τὸν ἔβλεπαν. Τεμπέλικα τράβηξε ὁ Κασίμ τὸ κινητὸ ἀπὸ τὴν τσέπη του, γιὰ νὰ τσεκάρει τὰ μείλ του.

«Δὲν ἔχει σῆμα ἐδῶ», τοῦ εἶπε μὲ ὕφος πολύξερο. «Σ' ἓνα σημειῶ μόνο πιάνει, κι ἀκόμα κι ἐκεῖ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ δίκτυο ποὺ ἔχεις. Πρέπει νὰ διασχίσεις τὸ χωράφι, ἐκεῖνο μὲ τὶς ἀγγελάδες, νὰ προχωρήσεις ὡς τὸ φράχτη καὶ νὰ καθίσεις ἀπάνω του. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος».

Ὁ Κασίμ βλαστήμησε — ξαφνιασμένος πιὸ πολὺ κι ὄχι ἐπειδὴ στ' ἀλήθεια χρειαζόταν σῆμα στὸ τηλέφωνό του. Ἴσως δὲν ἦταν σωστὸ νὰ βρίζει κανεὶς μπροστὰ στὰ παιδιὰ, ἀλλὰ ἡ Ἄιβι δὲν εἶχε κὰν παίξει τὸ μάτι της, λὲς κι ἄκουγε τὴ λέξη *γαμῶτο* καθημερινά. Κατὰ βάθος τοῦ ἄρεσε ἡ ἰδέα ν' ἀποκοπεῖ τελειῶς ἀπὸ τὸ δίκτυο τῆς ἐπικοινωνίας, νὰ βγεῖ ἔξω, νὰ βρεθεῖ στὸ πουθενὰ ὅπου δὲν θὰ τὸν ἔβρισκαν οὔτε οἱ φίλοι του οὔτε ὁ μπαμπάς του οὔτε ἡ μαμά του (ποὺ ἦταν χωρισμένοι) οὔτε τὸ κορίτσι μὲ τὸ ὁποῖο μὲ μισή καρδιὰ τὰ εἶχε. Τώρα ποὺ ἤξερε ὅτι ἡ σύνδεση μὲ τὸν ἔξω κόσμον ἦταν κομμένη, τὸ καλοκαιρινὸ ἀπόγευμα —πολὺ ζεστὸ γιὰ κελαηδίσματα πουλιῶν— βούιζε καὶ θρόιζε πιὸ δυνατὰ στ' ἀφτιά του. Θὰ κρυβόταν, ἀποφάσισε, θὰ κολλοῦσε στὴ γῆ καὶ θὰ ἔμενε χωμένος ἐκεῖδ'· κι εὐχαριστήθηκε νιώθοντας τὸ σκληρὸ, καθόλου ἀναπαυτικὸ χῶμα κάτω ἀπὸ τὸ κορμί του. Ἀπὸ τὴν ἄλλη: εἶχε παιδιὰ ἐδῶ κι αὐτὸ ἦταν ἐκνευριστικό. Τὰ παιδιὰ δὲν τοῦ ἄρεσαν. Ἐμοιαζε σὰν χτὲς ποὺ ἦταν ἀκόμα παιδὶ κι ὁ ἴδιος, καὶ τὸ θυμώταν πολὺ καλά.

Ἡ Ἄλις πῆγε ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο ἀνοίγοντας παρὰ θύρα καὶ πόρτες γιὰ ν' ἀεριστεῖ τὸ σπίτι. Τώρα ποὺ εἶχε μπεῖ μέσα, ἦταν ἐντάξει. Βγῆκε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ παρὰ θύρα τοῦ πάνω πατώματος, εἶδε τὸν Κασίμ ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τὸν φώναξε· προσπαθοῦσε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὴν Ἄιβι ποὺ τὸν εἶχε πάρει ἀπὸ πίσω. Τῆς κούνησε τὸ χέρι, χωρὶς νὰ βγάλει τὸ τσιγάρο ἀπὸ τὸ στόμα του. Γυρίζοντας ξανὰ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ δωματίου, ἡ Ἄλις ἐνίωσε μιὰ αἴσθησι νὰ τὴν πλημμυρίζει, μιὰ αἴσθησι σὰν ὑπόσχεσι, ποὺ δὲν εἶχε σχέσι οὔτε μὲ τὸν Κασίμ οὔτε μὲ κανέναν, καὶ σίγουρα ὄχι μὲ τὸν Ντάι: τὸ φῶς ποὺ σερνόταν στὴ ροζ ταπετσαρία τοῦ τοίχου, ὁ σκοῦρος ὄγκος τῆς ντουλάπας στὴ γωνία τοῦ ὀπτικῆς πεδίου, οἱ φωνές τῶν παιδιῶν ἀπέξω, ὁ κλειστός ἀέρας τῆς κάμαρας καὶ τὰ μυστικά της, οἱ σανίδες ποὺ ἔτριζαν — ὅλα αὐτὰ ζύπνησαν μιὰν ἀνάμνησι τόσο ἐντονη καὶ συνάμα τόσο ἀόριστη, ποὺ δὲν θὰ μπορούσε νὰ εἶναι παρὰ μόνο ἀνάμνησι ὄνειρου. Ἦταν καλοκαίρι στὸ ὄνειρο, καὶ ἓνας ἄντρας, καὶ ἀνάμεσα στὸν ἄντρα αὐτὸν καὶ τὴν ἴδια ἐνίωθε μιὰ ἔλξι χωρὶς λόγια καὶ χωρὶς βᾶρος, καὶ ὅλα παίζονταν, ὅλα ἐπαιζαν. Αὐτὴ ἡ νύξι ἢ ἐλάχιστη γέμισε τὴν Ἄλις μὲ κέφι καὶ ζωντάνια, σὰν νὰ ἔτανε προσδοκία καὶ ὄχι θύμησι. Λὲς καὶ ὑπῆρχε ξανὰ ἡ δυνατότητα τοῦ ἔρωτα, τοῦ πλούσιου καὶ πληθωρικοῦ ἔρωτα. Λὲς καὶ ὑπῆρχε κάτι ἔτοιμο, μετέωρο στὸν ἀέρα. Προχώρησε πρὸς τὴ σκάλα μὲ κομμένη τὴν ἀνάσα, νιώθοντας τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς της.

Τὸ πάνω πάτωμα ἦταν πάντα φωτεινὸ, ἀλλάζοντας ἐντυπωσιακὰ ἀνάλογα μὲ τὸν καιρὸ. Τὸ σχέδιό του ἦταν

άπλό: τὰ φαρδιά, χαμηλά σκαλοπάτια τῆς σκάλας ὄδη-
γοῦσαν σ' ἓνα διάδρομο μὲ ξύλινο κάγκελο, βαμμένο ἄσπρο·
στὶς ἄκρες του, στὴ μέση τῶν πλαϊνῶν τοίχων τοῦ σπι-
τιοῦ, εἶχε δυὸ ψηλά ἀψιδωτὰ παράθυρα, ποὺ ἦταν ἡ ξε-
χωριστὴ ὁμορφιά τοῦ κτηρίου, τόσο ἀπὸ μέσα ὅσο κι
ἀπέξω. Στὴν μπροστινὴ κρεβατοκάμαρα, ποὺ ἦταν πά-
ντα ἡ δική της, ἡ Ἄλις γονάτισε μπροστὰ στὰ ράφια μὲ
τὰ βιβλία — μὲ τὴν ἔνοχη σκέψη τῆς Φράν ποὺ συνέ-
χιζε κάτω στὸ ἰσόγειο τίς δουλειές. Τὸ σπίτι ἦταν γε-
μάτο παιδικὰ βιβλία — ὄχι μόνο δικὰ της καὶ τῶν ἀδερ-
φῶν της, ἀλλὰ κι ἀπὸ τὰ παιδικὰ χρόνια τῆς πεθαμένης
μητέρας τους. Στὸ ἐσωτερικὸ τῶν δικῶν της βιβλίων
ἦταν κολλημένες ἐτικέτες μὲ τὸ ὄνομά της γραμμένο
μὲ τὰ ἀδέξια καλλιγραφικὰ γράμματα ποὺ τοὺς μάθαι-
ναν στὸ σχολεῖο — καὶ μὲ ἡμερομηνίες. Διάλεξε ἓνα στὴν
τύχη — τοὺς *Κυνηγούς θησαυρῶν* τῆς Ε. Νέσμπιτ, τὸ
βιβλίο μὲ τίς περιπέτειες τῶν μικρῶν Μπάσταμπλ-
διάβασε μιὰ-δυὸ σελίδες. «Καὶ τότε εἶδαμε κάτι ποὺ γι'
αὐτὸ καὶ μόνο ἄξιζε ὁ τόσος δρόμος ποὺ εἴχαμε κάνει·
τὸ ποταμάκι χάθηκε ξαφνικὰ κάτω ἀπὸ μιὰ σκοτεινὴ
πέτρινη σήραγγα, κι ὅσο κι ἂν στεκόσουνα στὸ νερό, ὅσο
κι ἂν ἔσκυβες καὶ διπλωνόσουν στὰ δύο, φῶς στὴν ἄλ-
λη ἄκρη δὲν φαινόταν». Τὸ βάρος τοῦ βιβλίου στὰ χέρια
της, τὸ χοντρὸ καλὸ χαρτὶ τῶν σελίδων καθὼς τίς γύ-
ριζε, οἱ εἰκόνες τῶν ἀγοριῶν μὲ τὰ κοντὰ παντελονάκια
τους καὶ τῶν κοριτσιῶν μὲ τίς ποδιές τους, ὅλα ζωντά-
νευαν ξανά καιροὺς περασμένους — τὸν καιρὸ ποὺ πρω-
τοδιάβασε αὐτὸ τὸ βιβλίο, καὶ πιὸ πίσω ἀκόμα, τὸν και-
ρὸ ποὺ ἴσως ὑπῆρχαν τέτοια παιδιὰ.

Ἡ Φράν καθάριζε πατάτες ὄρθια μπροστὰ στὸ νεροχύτη ὅταν ἡ Ἄλις μπῆκε ψάχνοντας ψαλίδι γιὰ νὰ κόψει λουλούδια ἀπὸ τὸν κῆπο.

«Ὅταν ἀποφάσισης νὰ καλέσεις τὸν Κασίμ», εἶπε ἡ Φράν, «ποῦ ἀκριβῶς σκόπευες νὰ τὸν βάλεις νὰ κοιμηθεῖ;»

«Ἄ, μὴν ἀνησυχεῖς», ἀπάντησε ἡ Ἄλις ἀπτύχτη κι ἀμετανόητα κεφάτη. «Τόσος χῶρος ὑπάρχει». Μάταια ἀνοιγόκλεισε τὰ συρτάρια ψάχνοντας, μάταια κοίταξε γύρω της. «Ψαλίδι δὲν ἔχουμε;»

Ἡ Φράν ξεκρέμασε τὸ ψαλίδι ἀπὸ τὸ γάντζο ὅπου κρεμόταν στὸν τοῖχο καὶ τῆς τὸ ἔδωσε. «Δὲν εἴστε μαζί, ἐννοῶ».

«Γιὰ τὸ Θεό, Φράν! Ὁ Κασίμ εἶναι σχεδὸν παιδί μου. Κάτι σὰν θετός μου γιός».

«Ἄπλὰ ρώτησα. Μ' ἐσένα ποτὲ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι βέβαιος».

«Γιὰ τὸν Κασίμ εἶμαι γριά. Ἀρχαία. Καὶ νὰ ξέρεις ὅτι τὰ παιδιά τὸν λάτρεψαν. Ὅπου πάει, τὸν ἀκολουθοῦνε κατὰ πόδας. Ὁ Κασίμ περπατάει μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες. Καὶ τώρα τὸν μαϊμουδίξει κι ὁ Ἄρθουρ. Εἶναι γλύκα».

«Ναί, ἀλλὰ ὑπάρχει χῶρος;» ἐπέμεινε ἡ Φράν. «Ἡ Μόλι πρέπει νὰ κοιμηθεῖ σὲ χωριστὸ δωμάτιο, ὅπως καταλαβαίνεις. Δὲν εἶναι πιά παιδί».

Ἡ Ἄλις ἀναγκάστηκε ν' ἀρχίσει νὰ μετράει τὰ δωμάτια καὶ τὰ κρεβάτια στὰ δάχτυλα τῶν χεριῶν της. «Ἦ Θεέ μου. Τὴν ξέχασα τὴ Μόλι».

«Ἐνα δωμάτιο γιὰ τὸν Ρόλαντ καὶ τὴν πῶς τὴ λένε, τὴν καινούργια του γυναίκα. Ἐνα γιὰ σένα, ἕνα γιὰ

τὸν Κασίμ, ἓνα γιὰ τὴ Χάριετ. Ἔνα γιὰ τὴ Μόλι. Μᾶς κἀνουν πέντε. Κι ἔχουμε ἕξι. Ποῦ θὰ πεῖ ὅτι ἐγὼ θ' ἀναγκαστῶ νὰ κοιμηθῶ μὲ τὰ παιδιὰ στὸ δωμάτιο μὲ τὶς κουκέτες».

«ὦ, Φράν, τρομερό. Ἐσὺ χρειάζεσαι ξεκούραση περισσότερο ἀπὸ τὸν καθένα μας. Χρειάζεσαι χρόνο καὶ χῶρο δικό σου. Ὅχι. Θὰ κοιμηθῶ ἐγὼ μὲ τὰ παιδιὰ, δικό μου ἄλλωστε εἶναι τὸ φταίξιμο. Κι ἀλήθεια, δὲν μὲ νοιάζει».

«Μὴ λὲς κουταμάρες», ἀπάντησε ἀνέκφραστη ἡ Φράν. Ἀνέκφραστη κι ἀλύπητη. «Ξέρεις καλὰ ὅτι αὐτὸ ἀποκλείεται».

Ἦλο τύψεις ἡ Ἄλις ἔβγαλε τὰ βάζα τῆς γιαιγιᾶς ἀπὸ τὸ ντουλάπι τῆς κουζίνας καὶ τ' ἀράδιασε στὸ τραπέζι γεμάτα νερό. «Πάντα μὲς στὴ μέση», γκρίνιαξε ἡ Φράν ὅταν ἡ ἀδερφή της βγῆκε καὶ τὴν ἄφησε μόνη της. Ἡ Ἄλις ἔφερε τριαντάφυλλα καὶ πορτοκαλοκόκκινα κρινάκια καὶ σκουροκόκκινα βεντουράκια ἀπὸ τὸν κῆπο, ὅπου μόνο τὰ πιὸ ἀνθεκτικὰ φυτὰ ἐπιβίωναν τὰ μεγάλα διαστήματα πού τὸ σπίτι ἔμενε κλειστό. Ὑστερα στόλισε μὲ λουλούδια ὅλο τὸ σπίτι — μπουκετάκια σ' ὅλα τὰ κομοδίνα, ἄσπρα τριανταφυλλάκια καὶ φτέρες γιὰ τὴν καινούργια γυναίκα τοῦ ἀδερφοῦ τους. Μοίρασε τὰ φροῦτα ἀπὸ τὸ σουπερμάρκετ σὲ πιατέλες. Ἡ Φράν εἶχε ἀγοράσει χαρτοπετσέτες σὲ ζωηρὰ χρώματα. Τὰ δωμάτια πλημύρισαν ἀπὸ τὶς εὐωδιὲς τοῦ μαγειρέματος. Ἦταν λὲς κι ἀνάμεσα στὶς ἐπισκέψεις τους τὸ ἄδειο σπίτι ἔπεφτε σὲ λήθαργο· κι ἀντιστεκόταν, σὰν νὰ μὴν ἤθελε νὰ ξυπνήσει, ὅταν ἔρχονταν καὶ τὸ ἀνοίγαν καὶ τὸ ζωντάνευαν ξανά.

Ἡ Χάριετ πέρασε τὸ μικρὸ κοιμητήρι καὶ κοντοστάθη-
κε μπροστὰ στὸ ἄνοιγμα τοῦ πέτρινου φράχτη, διστά-
ζοντας ν' ἀποχαιρετήσῃ τὴ μοναξιά της. Ἐνιωθε γεμά-
τη ἀπ' τὶς εἰκόνες καὶ τὶς στιγμὲς τῆς ἀπογευματινῆς
βόλτας: εἶχε ἀκολουθήσῃ τὸ μονοπάτι ὡς τὸν καταρρά-
χτη, ποὺ τέτοια ἐποχὴ δὲν ἦταν παρὰ ἓνα ρυάκι σὲ μιὰ
ἀπτόμη στενὴ κατηφοριὰ στρωμένη σμαραγδένια βα-
θυπράσινα μούσκλια. Μικροὶ χρυσοβασιλίσκοι ποὺ τιτί-
βιζαν ἀπ' τὶς κορφὲς τῶν ἔλατων. Ἐνα κονακόφιδο ποὺ
λιαζόταν στὴ μέση τοῦ μονοπατιοῦ. Οἱ γκριζοὶ κορμοὶ
τῶν δέντρων. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ποὺ περνώντας μέσ' ἀπὸ
τὶς φυλλωσιὲς τῶν δέντρων ἔγραφε ἀνεπαίσθητες κινή-
σεις τοῦ ἀέρα στὸ χῶμα. Τὸ παρατημένο σπίτι στὴ στρο-
φὴ τοῦ μονοπατιοῦ, σφηνωμένο στὸ ψῆλωμα τῆς μιᾶς
πλευρᾶς τῆς κοιλάδας, μιὰ ἀγροικία ποὺ τὴν ἐγκατά-
λειψή της τὴν παρατηροῦσαν ἀπὸ τὰ παιδικὰ τους ἡδὴ
χρόνια, διατηρώντας ἀχνὴ τὴν ἀνάμνηση τῆς τελευταίας
ἐνοίκου, μιᾶς γυναίκας ἡλικιωμένης, μιᾶς γυναίκας γριᾶς,
ἔμοιαζε νὰ ἔχει βυθιστεῖ λίγο πιὸ βαθιὰ στὸ ἔδαφος. Χρό-
νια πρὶν, ἢ ἴδια καὶ τ' ἀδέρφια της εἶχαν σπάσει τὴ σκου-
ριασμένη κλειδαριὰ κι εἶχαν ἐξερευνήσει τὸ ἐσωτερικὸ
του· εἶχαν ἀνέβει ἀκόμα καὶ στὸ πάνω πάτωμα. Τώρα
θὰ ἔταν ἐπικίνδυνον κάτι τέτοιο. Τὸ σπίτι εἶχε ξεκοπεῖ
ἀπ' τὰ πάντα γύρω του, δὲν εἶχε νερό, οὔτε βέβαια ρεῦ-
μα, κανεὶς δὲν θὰ μπορούσε νὰ κατοικήσῃ πιὰ ἐδῶ. Ἄν
καὶ ὄρες ὄρες ἢ Χάριετ σκεφτόταν ὅτι ἢ ἴδια θὰ μπο-
ροῦσε. Ἴσως. Δὲν χρειαζόταν καὶ πολλὰ.

Εἶδε πὼς εἶχαν φτάσει καὶ οἱ ἄλλοι. Οἱ μπαλκονό-
πορτες ἦταν ἀνοιχτές κι ἓνας νεαρὸς καθόταν σὲ μιὰ ἀπὸ

τις πολυθρόνες τῆς βεράντας. Εἶδε τὴν Ἄιβι νὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ σαλόνι, τοῦ ἔφερνε ἓνα ποτήρι πὺν ἦταν ἴσως τζίν τόνικ, τὸ κρατοῦσε προσεκτικά, μὲ τὰ δυὸ τῆς χέρια. Ὁ Ἄρθουρ ἐρχόταν πίσω τῆς κρατώντας ἓνα μπολάκι. Ἡ Χάριετ ἦταν πῶς ντροπαλὴ ἀπ' ὅσο νόμιζαν οἱ ἄλλοι. Καὶ ἀντιμέτωπη μὲ τὴν ὑποχρεωτικὴ τῆς ἐπάνοδο σ' αὐτὸν τὸν κόσμον τὸν κατοικημένο ἀπὸ ἀνθρώπους, ἐνίωσε τὸ θάρρος τῆς νὰ χάνεται. Ἡ πρώτη τῆς σκέψη ἦταν πῶς ὁ νεαρὸς ἦταν μᾶλλον ὁ καινούργιος φίλος τῆς Ἄλις, ἂν καὶ δὲν εἶχε πληροφορηθεῖ τίποτα σχετικὰ μὲ τὴν ὑπαρξὴ καινούργιου φίλου. Πλησιάζοντας, ὥστόσο, τὸν ἀναγνώρισε.

«Ἐῆρω ποιὸς εἶσαι», τοῦ εἶπε ἀπλώνοντας τὸ χέρι τῆς καὶ ξαφνιάζοντάς τον, μιᾶς κι ὁ Κασίμ μὸλις τέλειωνε τὸ εὐσυνείδητο ἀδιάφορο διάβασμα τοῦ *Metro* πὺν εἶχε πάρει ἀπὸ τὸ σταθμὸ τοῦ τρένου στὸ Λονδίνο. «Ὁ γιὸς τοῦ Ντάνι. Συναντηθήκαμε στὰ γενέθλια τῆς Ἄλις πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια. Ἦσαν παιδιὶ τότε. Εἶμαι ἡ ἀδερφή τῆς Ἄλις».

«Ἐχω μεγαλώσει ἀπὸ τότε».

«Φυσικὰ κι ἔχεις μεγαλώσει. Ἦταν ἀνόητο αὐτὸ πὺν εἶπα».

Ὁ Κασίμ σηκώθηκε, θέλοντας νὰ παραχωρήσει στὴ Χάριετ τὴν πολυθρόνα του, καὶ τὸ τζίν τόνικ του, καὶ τὰ ἀλατισμένα φιστίκια μέσα στὸ μπολάκι πὺν εἶχε φέρει ὁ Ἄρθουρ.

«Αὐτὸ τὸ τζίν τόνικ εἶναι δικό σου», εἶπε αὐστηρὰ ἡ Ἄιβι. «Ἄν θέλει, ἄς πάρει ἄλλο».

Ὁ Κασίμ τὴ θυμήθηκε τὴ Χάριετ ἀμέσως μὸλις τὴν εἶδε, γιατί ἔμοιαζε μὲ μιὰ τραγικότερη ἐκδοχὴ τῆς Ἄλις — ἂν καὶ τὸ κοτλὲ παντελόνι τῆς καὶ τὸ παλιὸ μπλου-

ζάκι της έδειχναν πώς δέν ένδιαφερόταν για τὸ ντύσιμό της, ὅπως ἡ Άλις. Τὸ πρόσωπό της ἦταν πιὸ σπασμένο, ἂν καὶ λιγότερο έκφραστικό, σὰν μάσκα ἡρεμίας. Τὰ μαλλιά της ἦταν κομμένα κοντὰ καὶ κάτασπρα.

Ἡ Χάριετ εἶπε ὅτι δέν ἦταν ἀκόμα ἡ ὥρα της νὰ πιεῖ τζίν τόνικ, ὅτι προτιμοῦσε νὰ βγάλει πρῶτα τὰ μποτάκια της καὶ νὰ βολέψει τὰ πράγματά της. Ὁ Άρθουρ τῆ ρώτησε τότε ἂν μποροῦσε νὰ πάει μαζί της.

«Τοῦ ἀρέσει νὰ βλέπει τίς γυναῖκες ν' ἀλλάζουν ροῦχα», ἐξήγησε ἡ Άιβι.

«Μόνο τὰ μποτάκια μου θ' ἀλλάξω», εἶπε ἡ Χάριετ — κι ὁ τόνος τῆς φωνῆς της ἀκούστηκε ἀπολογητικός.

Ἡ Φράν, πού έπλενε τῆ σαλάτα στὸ νεροχύτη, εἶδε τῆ Χάριετ καὶ τὸν Άρθουρ νὰ φέρνουν τὰ πράγματα τῆς ἀδερφῆς της — πού δέν ἦταν πολλὰ — καὶ νὰ μπαίνουν ἀπὸ τὴν πλαϊνὴ πόρτα, πού ὀδηγοῦσε στὸ πλυσταριὸ κι ἀπὸ κεῖ στὴν κουζίνα. Εἶδε τῆ σοβαρότητα στὸ πρόσωπο τοῦ γιοῦ της: ἔχοντας κρεμασμένα στὸ στῆθος του τὰ κυάλια τῆς θείας του ὁ Άρθουρ, θύμιζε γκροῦμ μεγάλου ξενοδοχείου· δέν ἔφταιγε ὁ ἴδιος, ἔφταιγαν τὰ μακριὰ του μαλλιά· τὸ ἴδιο ὕφος εἶχε δεῖ ἡ Φράν στὸ πρόσωπό του καὶ λίγο χωρίτερα, ὅταν τοῦ ἔδωσε τὰ φιστίκια νὰ τὰ πάει ἔξω στῆ βεράντα. Μ' ἓνα σφίξιμο συνειδητοποίησε ὅτι ἔπρεπε νὰ τοῦ τὰ κόψει, ἀλλὰ ὄχι ἀκόμα. Ἡ μεγάλη της ἀδερφή, τουλάχιστον, μιλοῦσε στὰ παιδιὰ σὰν νὰ ἔταν μεγάλοι, νοήμονες ἄνθρωποι — κάποιες φορές ἡ Άλις ἦταν ὑπερβολικῆ.

«Πῆγες κιόλας βόλτα;» εἶπε φιλώντας τῆ Χάριετ.

«Δέν ἤθελα νὰ μπῶ πρῶτη», ὁμολόγησε ἡ Χάριετ. «Ἴσως εἶμαι προληπτικῆ».